

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม
ในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี*

FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF CHILDREN AGED 1-5 YEARS WITH
FAMILY AND COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DISTRICT OF
WANG SAM MO PROVINCE UDON THANI PROVINCE

ณัฐยา ภูขาว¹

Natthiya Phokhaw¹

โรงพยาบาลสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี¹

Wangsammo Hospital, Udon Thani Province, Thailand.¹

Email : nataon12@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้านด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ .596, .358, .220 ตามลำดับ 3. แนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบทานการทำงาน มีการปรับปรุง

แก้ไขข้อบกพร่องรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี แจ้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการแบบมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายภาคีพัฒนาเด็กที่รับผิดชอบระดับความคิดเห็นในการเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการเลี้ยงดูเด็กปรับปรุงแก้ไขพัฒนาจุดบกพร่องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบิดามารดา ประชุมหารือกับเครือข่ายภาคี ติดตามสอบถามความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการชุมชนและผู้ปกครองวางแผนร่วมกันเปิดเวทีให้ครอบครัวได้แสดงความคิดเห็นเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและผู้ปกครองของชุมชนเฝ้าต่อการพัฒนาเด็ก ปรับบริบทชุมชนสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการพัฒนาเด็กสร้างชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาชุมชนและบรรยากาศชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาเด็ก

คำสำคัญ : 1. พัฒนาการ 2. ครอบครัว 3. ชุมชน 4. การมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the developmental level of children aged 1-5 years by family and community participation in Wang Sam Mo district Udon Thani province, 2) to study the factors affecting the development of children aged 1-5 years by family and community participation in Wang Sam Mo district Udon Thani province, and 3) to study the guidelines for the development of children aged 1-5 years by family and community participation in Wang Sam Mo district Udon Thani province. The research tools were questionnaires and interview forms. The Statistics used in quantitative research were frequency, percentage, mean, standard deviation. and multiple regression analysis using sequential variable selection methods for discussion of results. and qualitative data analysis using descriptive analysis.

The research found that: 1. Child development level aged 1-5 years with family and community participation in Wang Sam Mo district Udon Thani province, according to overall variables in all aspects; it was found that the level of development of children aged 1-5 years with family and community participation was at a moderate level. 2. Factors affecting the development of children aged 1-5 years by family and community participation in Wang Sam Mo district. Udon Thani Province Overall, it was found that the participation of the X4 family was Government support X3 Support from the X2 Network the coefficient of the predictor in raw score (b) was .596, .358, .220, respectively. 3. Guidelines for child development aged 1-5 years with family

and community participation in Wang Sam Mo district. Udon Thani province, there should be a joint planning meeting before starting work. Work review there are improvements and bug fixes in the annual performance report. Notify all parties involved Develop a participatory project between responsible child development partners to brainstorm ideas to propose useful ideas for raising children. Fix and develop defects, exchange learning between parents Meeting to discuss with the network of partners Contact for opinions from all parties in child development Community committees and parents plan together to open a platform for families to express their opinions and learn together between community leaders and the parents of the community, contributing to child development. Adapt the community context, environment to match the development of children, create a community, relevant agencies to develop the community and the community atmosphere in accordance with the context of child development.

Keywords : 1. Development 2. Family 3. Community 4. Participation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เด็กเป็นอนาคตของประเทศ การพัฒนาเด็กเปรียบเสมือนการลงทุนทางสังคมที่คุ้มค่าและให้ผลตอบแทนสูง 6.7-17.6 เท่า การพัฒนาทางร่างกายและระบบประสาทในช่วงต้นของชีวิตเด็กเล็กนั้นมีผลต่อการพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กที่จะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ดังนั้น หากในวัยเด็กเล็กมีการกระตุ้นการรับรู้ที่ไม่เพียงพอ การขาดสารไอโอดีนและภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กจึงเป็นความเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เด็กเล็กหลายล้านคนมีการพัฒนาการทั้งสุขภาพและใจที่ไม่สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ โภชนาการของสตรีตั้งครรภ์ก่อนคลอดเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการเอาใจใส่เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของเด็กและเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในเด็ก เด็กแรกเกิดถึงช่วงอายุ 5 ปี ปีแรกเป็นช่วงที่มีความสำคัญเนื่องจากพัฒนาการและการเจริญเติบโตเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งมีพัฒนาการด้านสมองสูงร้อยละ 80 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ใหญ่ ซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กจะสะท้อนถึงพัฒนาการของสมองและระบบประสาทที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาและสภาพแวดล้อมภายหลังคลอด นอกจากนี้ ยังเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของการสร้างรากฐานและคุณภาพชีวิต (บำเพ็ญพงศ์เพชรดี, 2551)

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุขระยะ 20 ปี ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะนำประเทศไทยก้าวสู่ Thailand 4.0 ด้านสตรีและเด็กปฐมวัย กระทรวงสาธารณสุขได้

ทำข้อตกลงการทำงานด้านเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วม 4 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ โดยสิ่งที่มุ่งเน้นคือ การทำงานในกลุ่มเป้าหมายเดียวกันคือ เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยเด็กควรได้รับการดูแลให้มีการเจริญเติบโต และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพเพื่อพัฒนาอนาคตเด็กไทยให้เป็นเด็กไทย 4.0 ตามหลัก 4H ได้แก่ Heart เด็กดีมีวินัย Head เด็กเก่ง Hand เด็กใฝ่รู้ มีทักษะ และ Health เด็กแข็งแรง จึงดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างเด็กไทยคุณภาพ (SMART KIDS) ตัวชี้วัด กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ 2561 ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละ ของเด็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ตัวชี้วัดที่ 4 ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน และส่วนสูงเฉลี่ยที่ 5 ปี และตัวชี้วัดที่ 8 ร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 0-12 ปี ฟันดีไม่มีผุ (cavity free)(สุพัตรา บุญเจียม, 2562)

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้สำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัย อายุ 1-3 และอายุ 4-5 ปี จำนวน 1,548 คน ด้วยเครื่องมือ Denver II ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2550 ผลการสำรวจพบว่า ในภาพรวมเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการปกติ ร้อยละ 67.7 โดยในกลุ่มเด็ก 1-3 ปี มีพัฒนาการปกติร้อยละ 74.9 ในขณะที่เด็ก 4-5 ปี มีพัฒนาการปกติ ร้อยละ 57.9 โดยพัฒนาการด้านภาษามีสัดส่วนของพัฒนาการล่าช้าสูงที่สุดทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งหากเปรียบเทียบกับข้อมูลการสำรวจปี พ.ศ.2547 พบว่า พัฒนาการโดยรวมมีสัดส่วนที่ปกติร้อยละ 72.0 ซึ่งหากเปรียบเทียบกับข้อมูลการสำรวจปี พ.ศ.2547 พบว่า พัฒนาการโดยรวมมีสัดส่วนที่ปกติร้อยละ 72.0 นอกจากนั้นยังพบว่าเด็กปฐมวัยร้อยละ 7.6 มีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการโดยรวมของเด็กได้แก่ อายุของบิดา การศึกษาของมารดา ผู้เลี้ยงดูเด็กหลักในกลางวัน น้ำหนักแรกเกิดและลำดับที่ของบุตร สำหรับในปี พ.ศ.2559 ข้อมูลการสำรวจสถานการณ์ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวไทย พบว่า ครอบครัวไทยมีบุตรน้อยลงโดยมีบุตรในครอบครัวเฉลี่ย 1.68 คน ผู้เลี้ยงดูหลักยังเป็นมารดาร้อยละ 66.7 มีสัดส่วนของปู่ย่าตายาย ร้อยละ 20.9 ซึ่งสูงขึ้นกว่าเดิม ครอบครัวมีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่สุดร้อยละ 69.8 รองลงมา คือ แบบผสม ร้อยละ 27.9 น้อยที่สุดคือ แบบเข้มงวดกวดขัน ร้อยละ 0.6 ครอบครัวมีความเข้มแข็งในระดับมากร้อยละ 70.0 มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในลักษณะที่เหมาะสมร้อยละ 80.0 ไม่เหมาะสมร้อยละ 20.0 ในขณะที่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้แก่ ความเข้มแข็งของครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคม การศึกษามารดา การศึกษาบิดา เขตที่อยู่อาศัย และความเพียงพอของรายได้ครอบครัว ซึ่งจะเห็นว่า เมื่อเวลาผ่านไป ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กปฐมวัยก็ยังคงเป็นปัญหาที่ท้าทายสังคมไทย รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องก็มีลักษณะที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก (สุธรรม นันทมงคลชัย, 2559)

จากข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูเด็กและพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่า เด็กปฐมวัยในประเทศไทย ยังมีปัญหาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการล่าช้ากว่าวัย ซึ่งการแก้ไขปัญหาลูกเด็กที่มีพัฒนาการเด็กล่าช้ากว่าวัยนั้น ครอบครัว บิดา มารดา และคนในครอบครัวจะต้องมีความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสม ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการรณรงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยครอบครัวและผู้เลี้ยงดู โดยเน้นในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม มีการมอบความรัก ความอบอุ่นให้แก่กัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมถึงนำเอาผู้สูงอายุและชุมชนมาร่วมกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้เด็กไทยมีการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพและมีพัฒนาการที่สมวัยเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 3.3 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี สามารถนำไปใช้ในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึง

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ก่อนที่จะนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญรวมถึงผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่น และผู้นำชุมชน แล้วเอาผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 1 อำเภอ ประกอบด้วย ตำบลหนองกุงทับม้า ตำบลหนองหญ้าไซ ตำบลบะยาว ตำบลผาสุก ตำบลคำโคกสูง ตำบลวังสามหมอ ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับความครบถ้วนครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 397 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีความเชื่อมั่น ตั้งแต่ .82 ขึ้นไป และแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอนายกนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งในเขตจังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มประชากรและดำเนินการเก็บแบบสอบถาม ตรวจสอบ ถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้าน

ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านกระบวนการทัศนการทำงานร่วมกัน	3.08	.17	ปานกลาง
ด้านการระดมความคิดเห็น	3.01	.69	ปานกลาง
ด้านการสร้างบรรยากาศของชุมชน	3.03	.44	ปานกลาง
รวม	3.04	.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านพบว่าระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$, S.D.=.39) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการทัศนการทำงานร่วมกัน($\bar{X}=3.08$, S.D.=.17) ด้านการสร้างบรรยากาศของชุมชน($\bar{X}=3.03$, S.D.=.44) และด้านการระดมความคิดเห็น($\bar{X}=3.01$, S.D.=.69) ตามลำดับ

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.329	.301		4.419	.000*	.737	1.920
ด้านความร่วมมือของ ชุมชน(X_1)	-.018	.105	-.010	-.172	.864	-.225	.189
ด้านความช่วยเหลือ จากภาคีเครือข่าย(X_2)	.220	.046	.419	4.816	.000*	.130	.310
ด้านการสนับสนุน จากภาครัฐ(X_3)	.358	.062	.453	5.767	.000*	.236	.481

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ด้านการมีส่วนร่วม ของครอบครัว(X_4)	.596	.098	.720	6.061	.000*	.403	.790
ด้านวิสัยทัศน์ของ ครอบครัว(X_5)	-.060	.162	-.029	-.373	.709	-.379	.258

SE_{est} = $\pm$ .22586
R = .824; R² = .678 ; Adj. R² = .675; F = 1999.192; p-value = 0.01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว (X_4) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_3) ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .596, .358, .220 ตามลำดับ

5.3 แนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบการทำงาน มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี แจ้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการแบบมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายภาคีพัฒนาเด็กที่รับผิดชอบบรรทัดความคิดเห็นในการเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการเลี้ยงดูเด็กปรับปรุงแก้ไขพัฒนาจุดบกพร่องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบิดามารดา ประชุมหารือกับเครือข่ายภาคี ติดตามสอบถามความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการชุมชนและผู้ปกครองวางแผนร่วมกันเปิดเวทีให้ครอบครัวได้แสดงความคิดเห็นเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและผู้ปกครองของชุมชนเอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ปรับบริบทชุมชนสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการพัฒนาเด็กสร้างชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาชุมชนและบรรยากาศชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาเด็ก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการทำงานร่วมกัน ด้านการสร้างบรรยากาศของชุมชน

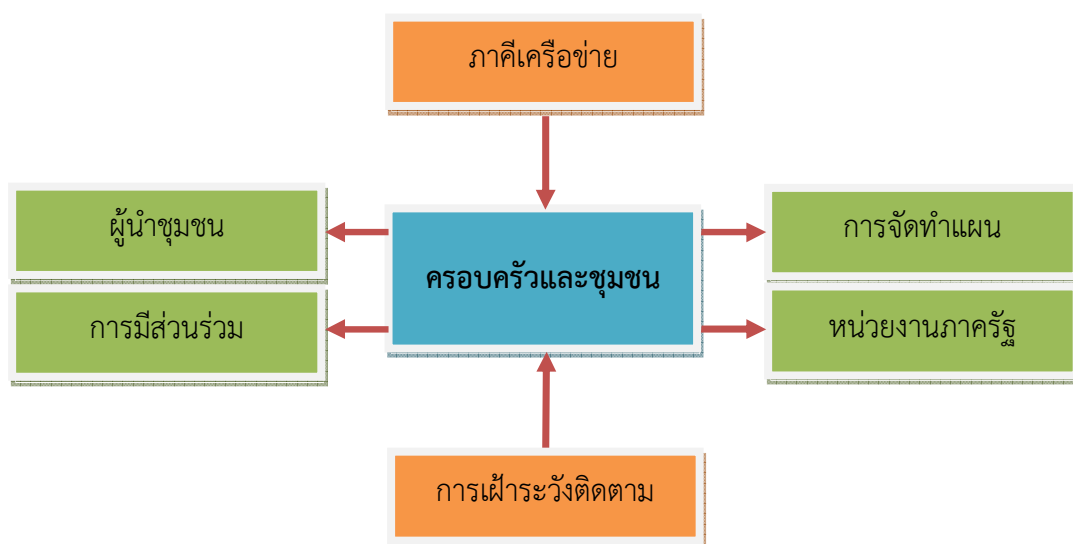
และด้านการระดมความคิดเห็น ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร คำมูล (2554) ได้ศึกษาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังการทดลองฝึกแต่งกาย ผลการวิจัยพบว่าเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายสูงกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว(X_4) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ(X_3) ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย(X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ(b) เท่ากับ .596, .358, .220 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขียวรัตน์ รัตน์นันต์ (2562) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตสุขภาพที่ 8 พบว่าภาพรวมของเด็กทุกกลุ่มอายุมีพัฒนาการรวมทุกด้านปกติ ร้อยละ 66.7 เมื่อแยกตามอายุ พบว่า เด็กอายุ 1–3 ปี และอายุ 4–5 ปี มีพัฒนาการรวมทุกด้านปกติ ร้อยละ 74.6 และ 57.9 ตามลำดับ ซึ่งเป็นการแสดงถึงพัฒนาการที่ลดน้อยลงเมื่อเด็กมีอายุเพิ่มขึ้น และผลการประเมินพัฒนาการในด้านต่างๆ พบว่าด้านที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้ามากกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านภาษา จากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 ปี 2551–2552 สำหรับพัฒนาการทางด้านภาษาพบว่า เด็กอายุ 1 ปี ร้อยละ 4.5 ไม่สามารถพูดคำที่มีความหมายที่คุ้นเคย และร้อยละ 18.3 ไม่สามารถพูดคำที่มีความหมายอื่นๆ ทักษะด้านสติปัญญาหรือทักษะความพร้อมในการเรียน ได้แก่ ความสามารถในการบอกสีได้อย่างถูกต้องพบว่า เด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 74 ส่วนทักษะในการนับ (พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์) เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 35.2 (2) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทยของกรมสุขภาพจิต ในปี 2554 ซึ่งพบว่า ค่าเฉลี่ยระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทย (IQ) ในภาพระดับประเทศเท่ากับ 98.59 (ค่าเฉลี่ยปกติ 90–109) ซึ่งถือเป็นค่าระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะเมื่อเทียบสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กในประเทศเอเชียหลายๆ ประเทศ เช่น ฮองกง สิงคโปร์ จีน ญี่ปุ่น เมื่อดูภาพของประเทศพบว่า มีเด็กร้อยละ 48.5 ที่มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (IQ <100)

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ครอบครัวและชุมชนจึงควรดำเนินงานแบบบูรณาการภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ โดยการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปีให้

การส่งเสริมสนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี และนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี ให้เกิดประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี
โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 พัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม หรือให้หน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชนเข้ามามีบทบาท ซึ่งพร้อมที่จะช่วยเหลือในการพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี อย่างชัดเจน

8.1.2 ด้านมีส่วนร่วม ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของหน่วยงาน ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี ในชุมชน

8.1.3 ผู้บริหารหรือบุคลากรภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการกำนุทธศาสตร์ มีแผนในการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี อย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม และสามารถนำยุทธศาสตร์นั้นๆ ไปปฏิบัติเป็นรูปร่างตามความต้องการของประเทศชาติ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านกระบวนการทำงานร่วมกันควรมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี ที่มีแผนแม่บทอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษรโดยนำไปใช้ และ

สามารถนำยุทธศาสตร์การพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี อย่างเป็นรูปธรรมได้เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี

8.2.2 ด้านการสร้างบรรยากาศของชุมชนควรให้บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรภาครัฐได้มีส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักความเอาใจใส่ ติดตามในการทำงานร่วมกันในการการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี และพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี ที่มีประสิทธิภาพ

8.2.3 ด้านการระดมความคิดเห็นควรศึกษาความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยร่วมกับชุมชน และภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี อย่างมีบทบาทอย่างจริงจัง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่วิจัยที่มีขนาดกว้าง และครอบคลุมทั้งปัญหา และอุปสรรคเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงเป็นรูปแบบต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.2 ส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีควรที่จะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้นทั้งด้านขนาดพื้นที่ทำการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการแก้ไขได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง

9. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร.
- บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. ราชบุรี : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี.
- เยาวรัตน์ รัตนันต์. (2562). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตสุขภาพที่ 8. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2564. จาก www.Kcenter.anamai.moph.go.th
- สมพร คำมูล. (2554). ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุธรรม นันทมงคลชัย. (2559). **วิจัยอนามัยครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพัตรา บุญเจียม.(2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น**. 12(2). 1-12.

สุวิมล ติรภานันท์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตจังหวัดอุดรธานี ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้และประสบการณ์ศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ณ โอกาสในครั้งนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆ ร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย